

Н. І. Зеленкова,
к.п.н., доцент,
Криворізький педагогічний
інститут
ДВНЗ «Криворізький національний
університет»,
м. Кривий Ріг

К. О. Морозова,
здобувач кафедри педагогіки,
Криворізький педагогічний
інститут
ДВНЗ «Криворізький національний
університет»,
м. Кривий Ріг

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНОГО НАВЧАННЯ

У статті з'ясовано основні підходи до розвитку компетентностей майбутніх фахівців у навчально-виховному процесі, які сприятимуть їх особистісному та професійному зростанню в умовах сучасного суспільства.

Ключові слова: підхід; компетентність.

Загальна інформатизація суспільства та стрімкий розвиток економіки зумовлюють необхідність упровадження інформаційних технологій в усі сфери діяльності. Такі тенденції призвели до появи нових проблем та завдань перед системою освіти. В умовах нової глобальної економіки громадяни повинні мати змогу ефективно застосовувати свої знання та навички. Задля реалізації окресленого, на думку науковців (І. Зимня, О. Овчарук, М Жалдак), освітнім системам країн доцільно провести переорієнтацію з моделей навчання, у яких весь процес зводиться до заучування матеріалу, на моделі, які підкреслюють і стимулюють застосування, аналіз та синтез знань, умінь і навичок. Широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій переносить акценти освіти з принципу адаптивності на принцип компетентності [2-4].

Науковці зазначають, що на сьогоднішній день у педагогічній науці немає єдиної думки щодо розроблення та впровадження форм, методів та засобів розвитку компетентностей майбутніх фахівців [3-5].

Відтак за *мету статті* поставлено визначення сучасних інноваційних підходів до організації компетентісного навчання.

Важливим для нашого дослідження є висновок І. Зимньої про те, що в ієрархії підходів до аналізу й організації навчального процесу компетентісний підхід є системним, міждисциплінарним, а той факт, що різні підходи не заперечують один одного, дає змогу реалізувати один із підходів у межах іншого [3, с. 24]. Тож головним мотивом інтеграції одного підходу в інший є співвідношення цілей.

Так, одним із підходів, який науковці ефективно реалізують у системі розвитку ключових компетентностей, є діяльнісний підхід, мета якого – набуття комплексу знань, умінь, навичок студентами, засвоєння способів самостійної діяльності, формування пошукових та дослідницьких умінь, розвиток пізнавальних і творчих здібностей. Окреслені цілі, як зазначають дослідники, є складниками широкого кола цілей компетентісного підходу [4, с. 112].

Діяльнісний підхід полягає у сприянні формуванню та розвитку практичних умінь професійної діяльності. Такий підхід до інформаційних процесів у соціумі дає змогу розглядати їх як системно-діяльнісні процеси, тобто як процеси, у яких є власні об'єкт, суб'єкт, потреба, засоби, ресурси, мета, результати, умови. Це дає змогу вивчати інформаційні процеси у взаємному зв'язку як з іншими навчальними елементами, так із суспільною та особистою практикою [5-7].

Сутність діяльнісного підходу розкрито в дослідженнях таких науковців, як Л. Виготський, П. Гальперін, аналіз праць яких дає підстави стверджувати, що навчальна діяльність – це спрямована діяльність, у процесі якої відбувається засвоєння способів дій і наукових понять. Отже, урахувавши те, що компонентами навчальної діяльності є дії та відповідні їм операції, процес навчання з позицій діяльнісного підходу розглядаємо як систему формування і розв'язання навчальних завдань. Це передбачає створення таких умов:

- розроблення завдань різного типу;
- моделювання розв'язання цих завдань;
- контроль за виконанням попередніх дій;
- оцінювання загального способу виконання дій як результату;
- розв'язання завдань (І. Хмеляр).

Ресурсний підхід також ґрунтується на діяльнісному поданні інформаційних процесів, на розумінні потреби в інформації, використанні її задля виживання та розвитку [5, с. 50]. Застосування ресурсного підходу забезпечує усвідомлення ролі ресурсів в організації інформаційних процесів, інформаційної діяльності як необхідних компонентів їх реалізації, тобто розуміння того, що реалізація будь-якого інформаційного процесу в суспільстві (інформаційна діяльність) вимагає наявності (витрат) різних ресурсів: людських, апаратних, програмних, інформаційних, енергетичних тощо (Т. Волкова).

Головною відмінністю ресурсного підходу є визнання доцільності організаційних й

управлінських заходів, а також капіталовкладень у складники педагогічного процесу, тобто залучення кращих, високоосвічених фахівців-педагогів, науковців, практиків, методистів; створення комфортних умов праці, інноваційної діяльності та дотримання корпоративної культури, що дозволяє реалізувати особистісний і професійний потенціал кожного учасника педагогічного процесу [7].

Пов'язаний із компетентісним і проблемний підхід, що передбачає створення навчальних ситуацій різних рівнів проблемності, а також попереднє моделювання ієрархії позиційно-рольових завдань [3, с. 25].

Слушним є зауваження З. Бакум про те, що за такого підходу основна стратегія викладача полягає у виявленні індивідуальних здібностей і нахилів учнів, створенні сприятливих умов для подальшого розвитку, самопізнання і саморозвитку, а також у цілеспрямованому, гармонійному формуванні системи вмінь і навичок (аналітико-синтетичних, перцептивно-мнемонічних, репродуктивно-варіантних, творчих та ін) [2, с. 36].

Оскільки метою компетентісного навчання є не просто передавання досвіду у вигляді знань, умінь і навичок, а й розвиток ціннісних орієнтацій особистості, її світогляду, набуття нею особистого досвіду діяльності, здатності адекватно діяти в проблемних ситуаціях, задовольняти свої індивідуальні потреби, відповідати на виклики часу та здійснювати свій життєвий проект, то можна сказати, що такий тип навчання є й особистісно-зорієнтованим.

Особистісно-зорієнтований підхід, у центрі якого постає особистість суб'єктів навчання, передбачає здійснення індивідуалізації, урахування специфічних особливостей особистості. Означений підхід ґрунтується на гуманізації освітнього процесу, демократичному стилі управління, урахуванні наявних знань, умінь, інтересів. Цей підхід ґрунтується на системі вихідних концептуальних уявлень, цільових установок, методико-психодіагностичних та психолого-технологічних засобів, які забезпечують більш глибоке цілісне розуміння, пізнання особистості і, як результат, – її гармонійний розвиток в умовах наявної системи освіти. Ураховуючи це, доходимо висновку, що окреслений підхід є необхідною передумовою підготовки компетентного фахівця, здатного адекватно та ініціативно діяти, мобілізувати знання, вміння, навички та особистісні якості для досягнення поставленої мети [7].

Задля вивчення впливу на складні педагогічні процеси, зокрема на розвиток компетентностей, використовуються елементи системного підходу, який передбачає виявлення в суб'єкта системних ознак та акцентування на встановленні внутрішніх та зовнішніх його взаємозв'язків [5-7].

Цінним для нашої праці є зауваження В. Сласт'яніна про те, що системний підхід в освіті спрямований на виділення інтегративних системоутворювальних зв'язків і відношень, вивчення й формування стійких та змінних, головних та другорядних явищ педагогічної системи [8, с. 97].

На основі вищезазначеного робимо висновок, що сутність системного підходу у контексті розвитку компетентностей полягає в тому, що він дає змогу виявити їх функції як окремих

складників загальної системи розвитку особистості.

Слід зазначити, що з метою розвитку компетентностей упроваджується й акмеологічний підхід, який тісно пов'язаний із системним в організації сучасного процесу навчання.

Характерними ознаками акмеологічного підходу є прогресивна спрямованість, інтенсивність, принципова незавершеність (відкритість для наступного витка розвитку). Нагальним завданням акмеологічного підходу до навчання є озброєння суб'єкта діяльності знаннями й технологіями, що забезпечують можливість його успішної самореалізації в різних сферах діяльності, зокрема у професійній сфері.

Отже, робимо висновок, що, пропонуючи різні підходи до розвитку компетентностей майбутніх фахівців, науковці сходяться на тому, що окреслений процес має ґрунтуватися на елементах впливу на творче мислення та, як наслідок, діяльність особистості. Ураховуючи інтегративні можливості проаналізованих підходів, зазначаємо, що ефективним такий вплив буде за умови застосування різних підходів у комплексі.

Література:

1. Байденко В. И. Выявление состава компетенций выпускников вузов как необходимый этап проектирования ГОС ВПО нового поколения: метод. пособ. / В. И. Байденко. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2006. – 556 с.
2. Бакум З. Унесок Михайла Шкільника в розроблення підходів до викладання української мови у вищій школі // З. Бакум // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2010. – Вип. 50. – С. 35–41.
3. Гуріна Т. М. Формування інформаційної компетентності в процесі фахової підготовки вчителя іноземної мови [Електронний ресурс] / Т. М. Гуріна. – Харків. – Режим доступу: <http://ito.edu.ru/2003/II/3/II-3-3305.html>
4. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентного подхода в образовании / И. А. Зимняя. – М.: Исследов. центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 40 с.
5. Ковальчук В. І. Інноваційні підходи до організації навчального процесу / Василь Ковальчук. – 2-ге видання, перероблене та доповнене. – К.: Шк. світ, 2011. – 128 с.
6. Компетентісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: "К.І.С.", 2004. – 112 с.
7. Креденець Н. Д. Компетентність парадигма професійної підготовки фахівців / Н. Д. Креденець // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. – Вип. 6. – Київ-Вінниця: ДОВ Вінниця, 2004. – 701 с.
8. Методологічні підходи до навчального процесу [Електронний ресурс]. / Режим доступу: <http://pedagog.profi.org.ua/ru/node/2475>
9. Сласт'янін В. А. Введение в педагогическую аксиологию: учеб. пособие / В. А. Сласт'янін, Г. И. Чижакова. – М.: Академия, 2003. – 192 с.